

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Lausunto esitykseen ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämistä koskevasta luonnoksesta hallituksen esitykseksi (lausuntopyyntö OKM/122/040/2011)

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia laaja-alaisena koulutuksenjärjestäjänä toteuttaa ammatillisia perustutkintoja ammatillisena peruskoulutuksena ja näyttötutkintoina. Näyttötutkintoina järjestetään lisäksi ammattitutkintoja ja erikoisammattitutkintoja. Omnia toteuttaa myös tutkintoon johtamatonta koulutusta sekä valmistavia ja valmentavia koulutuksia.

Uudistuksen suunta ja kokonaisuus on hyvä. Kannatamme suunniteltuja muutoksia ja tavoitteellisesti samanaikainen voimaantulo olisi hyvä – esimerkiksi 1.8.2014 lukien. Toimintaa selkiyttää se, että ammatillisesta peruskoulutuksesta ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta on erilliset lakiesitykset.

Monilta osin esityksessä on selkiytetty asioita ja annettu niille painoarvoa siirtämällä asioita asetuksesta lakiesitykseen -esimerkiksi jatko-opintokelpoisuus on tuotu lakiin ammatillisesta koulutuksesta.

Hyvää on terminologian yhdenmukaistuminen ja selkiyttäminen (tutkinnot ja opetus), osaamispisteiden käyttöönottoaminen, jolloin osaamispisteet ovat osaamisperusteisia (taustalla ECVET).

Muutoksista ja niiden vaikutuksista tiedottaminen yhteiskunnassa laajemminkin on ensiarvoisen tärkeää.

Tutkintokohtaista ja alakohtaista uudistustyötä tulee kiirehtiä. Tutkintojen ja osaamisalojen määrää tulee tarkastella kriittisesti. Eurooppalaiset tutkintotasot ja työammattinimikkeet saattaisivat edistää suomalaisten suurempaa kouluttautumista ja työllistymistä. Nykyiset laajat perustutkinnot koetaan joissakin opiskelijoiden elämänvaiheissa raskaiksi.

Lausunnossa on seuraavaksi kirjattu yksityiskohtaisia kommentteja, ehdotuksia, perusteluja ja täsmennyspyyntöjä, jotka selkiyttäisivät koulutuksen järjestäjän työtä:

- Valmentaviin ja valmistaviin koulutuksiin jää aikasidonnaiset opintoviikot, mikä ei aiheuta ongelmia uudistusprosessin tässä vaiheessa.

- Käyttöön otetaan 1.8.2014 lukien osaamispisteet kaikille alkaville opiskelijoille ja myös aiemmin aloittaneille. Onko tarkoitus käyttää jatkavien opiskelijoiden tapauksessa muuntokerrointa sellaisenaan tiukan aikataulun vuoksi ja jotta tutkinnon rakenne ei muuttuisi kesken tutkinnon suorittamista?
- Opiskelijalla on oikeus valita, käytetäänkö opintoviikkoja vai osaamispisteitä, jos opinnot on aloitettu ennen 1.8.2014 ja opintoviikkoja voidaan käyttää 31.7.2017 asti. Opintoviikkojen ja osaamispisteiden rinnakkaiskäyttö voi olla ongelmallista siirtymävaiheen aikana opiskelijoiden jatko-ohjauksen ja opiskelijahallintajärjestelmän kannalta.

Lakiehdotukset ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

12 §

Erillisestä asetuksesta on tuotu lakiin 12 a § tutkinnon muodostuminen. Uusi 12 a §, yhteiset tutkinnon osat, pakottavat kehittämään yhteisten tutkinnon osien järjestämistä. Hyvää on, että koulutuksen alkaessa 18 vuotta täyttäneiden liikunta ja terveystieto on pakollinen, mikä edistää myös työhyvinvointia. Muut taito- ja taideaineet valinnaisina, kuten asetuksessa sanotaan.

Epäselväksi jää 12 a §:n osalta, miten korkeakoulut ottavat huomioon uudet yhteiset tutkinnonosat jatko-opintoihin hakeuduttaessa.

12 a §

Velvoittaa lain tasoisesti koulutuksenjärjestäjän huomioimaan yksilöllisen osaamisen hankkimisen ja osoittamisen, mikä lisää asian painoarvoa.

13 §

Hyvää on, kun tässä keskitytään pelkästään tutkintoon liittyviin asioihin ja muusta toteutukseen liittyvästä Opetushallitus antaa määräyksiä (13 a §) ja selkeyttää määräyksiä kodin ja koulun välisestä yhteistyöstä (uusi 37 a §).

15 §

Muutettu pykälä antaa mahdollisuuden koulutuksenjärjestäjälle erilaisiin toteuttamistapoihin, mutta toisaalta ei velvoita kehittämiseen. Esitämme, että tästä tulee tarkempia ohjeistuksia.

16 a §

Uusi pykälä jättää epäselväksi sen, mikä on suhde lakiin jäävään 16 pykälään. Jos 16 § jää niin koulutuksen järjestämisen sijasta uudessa 15 §:ssä järjestäminen sana on vaihdettu toteuttamiseksi, terminologian yhdenmukaisuus on syytä varmistaa.

21 §

Hyvää on painopisteen muuttuminen opiskelijaan, puhumalla opiskelujärjestelyistä, se selkeyttää myös erityisopetusta ja osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (kirjattu lain 30 §).

25 §

On erinomaista, että lain tasolle on nostettu oppimisen ja osaamisen arviointi opiskelijan arvioinnin asemesta. Selkeyttä tuo myös arvioinnista päättämisen uudet 25 b ja 25 d pykälät. Arvioinnin oikaiseminen on rajattu osaamisen arviointiin 25 c §.

25 e §

Hyvää on, että opiskelijalla on mahdollisuus muutoin osoittaa osaamisensa. Toivomme, että Opetushallitus antaa tästä tarkempia määräyksiä ja ohjeita. Tarkennusta pyydetään myös siihen, mitä tarkoittaa suoritus ja hylätty suoritus ja sen uusiminen.

25 f §

Erotodistuksen jääminen pois ja todistuksen saaminen suoritetuista tutkinnon osista yhdenvertaistaa nuoret ja aikuiset opiskelijat. Laki ei ota kantaa siihen, kuinka usein oppilaitos on velvollinen antamaan todistuksen suoritetuista tutkinnon osista opiskelun aikana.

29 §

Ohjauksen laajentaminen henkilökohtaiseen opinto-ohjaukseen ja Opetushallituksen oikeus antaa määräyksiä henkilökohtaisesta opiskelusuunnitelmasta, nostavat sen painoarvoa.

30 §

On hyvä muutos. Erityisesti tunnistamisen ajankohdan poisjättäminen (ennen opintojen alkua) tuo joustoa opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

37 a §

Opiskelijahuolto sekä kodin ja oppilaitoksen yhteistyö kuuluvat yhteen, joten on hyvä, että yhteistyö on nostettu tähän pykälästä 13.

41 §

Lisäksi esitämme uutta muutosta siten, että 41 §:ssä oppilaskunta muutetaan **opiskelijakunnaksi**. Säädöksissä puhutaan opiskelijoista, tämä vastaisi myös valmistelussa olevaa opiskelijahuoltolakia.

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta peruskoulutuksesta

5 §

Hyvää on, että työssäoppimissopimuksen sisältöä täsmennetään. Samoin hyvää on se, että oppimisen ja osaamisen arviointi työssäoppimisen aikana on eriytetty ja terminologiaa korjattu vastaamaan tutkinnon perusteita. Hyvää on, että tarvittaessa työssäoppimisesta on sovittava kunkin opiskelijan osalta erikseen.

5 a §

Hyvää on, että säädetään työssäoppimisen minimilaajuus osaamispisteinä. Esityksessä ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, että esim. nykyisellään sosiaali- ja terveysalan perustutkinnossa työssäoppimisen minimilaajuus on opintoviikkoina suurempi kuin muissa tutkinnoissa.

6 §

Oppisopimuksessa on edelleen käytössä oma termi ”**opiskelijan henkilökohtainen opiskeluohjelma**”. Epäselvää on, mitä tässä pykälässä tarkoitetaan muulla kuin tutkintotavoitteisella koulutuksella.

8 §

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma on parempi kuin henkilökohtainen opetussuunnitelma. Onko mahdollista edelleen yhdenmukaistaa terminologiaa aikuiskoulutuksen ja oppisopimuksen osalta.

10 §

Tekstiä on selkeytetty. Erityisopetuksessa opiskelijan osaaminen voidaan arvioida myös sanallisesti, mikä tarkoittaa nyt myös päättötodistusta. Aiemmin tämä on koskenut vain näyttötodistusta.

11 §

Hyvää on, että opiskelijan oikeus tutustua arviointiaineistoon on rajattu osaamista koskevaan arviointiaineistoon, samoin kuin arvioinnin oikaisu.

12 a §

Tekstin tarkennus on hyvä. Osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta on poistettu hakemisen ajankohta "riittävän ajoissa", mitä on ollut vaikea määritellä.

13 §

Erotodistus on jätetty pois, todistus suoritetuista tutkinnon osista ajaa saman asian ja on positiivisempi.

Hyvää, että kansainväliseen käyttöön tarkoitettuun liitteeseen tulee koulutuksen järjestäjän allekirjoitus. Näiden liitteiden uudet mallit on hyvä saada ajoissa myös englanniksi ja tarkistaa kieli yhdenmukaiseksi tutkinnon perusteiden käännösten kanssa.

Nykyisen lain 13 §:n 1momentissa tutkintotodistuksen antaminen on mahdollista opiskelijalle, jonka opinnoissa on noudatettu erityisiä opetusjärjestelyjä. Mitä tämän kohdan poisjättäminen tarkoittaa sellaisen opiskelijan osalta, jolla on mukautettuja arvosanoja?

Valtioneuvoston asetus ammatillisen perustutkinnon muodostumisesta

3 §

Onko selvitetty miten näiden yhteisten tutkinnon osien arvosanat vaikuttavat jatko-opintoihin hakeutumiseen ja näkyykö tutkintotodistuksessa erikseen esimerkiksi eri kielet?

Hyvänä näemme, että laajemmat kokonaisuudet pakottavat kehittämään opetusta ja koulutuksen toteutusta. Matemaattis-luonnontieteellisen osaamisen tieto- ja viestintätekniikka ja sen hyödyntäminen on määritelty pakolliseksi kaikille. Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavan osaamiseen liittyy pakollisena myös työkyvyn ylläpitäminen, siksi liikunta ja terveystieto myös 18 vuotta täyttäneille.

Tutkintokohtaisten perusteiden laatimisen yhteydessä tulee varmistaa eri aloilla ja yhteisten tutkinnon osien ammatillinen osaaminen. Toivomme täsmennystä yhteisten tutkinnon osien ja ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvien esim. matemaattisten taitojen ja kielten nimittämisestä.

4 §

Ilmeisesti on mahdollista jättää kokonaan sosiaalisen ja kulttuurisen osaamisen osa-alueet pois, jos opiskelija valitsee 5. momentin osa-alueen 6 eli jokin 2 – 4 momentissa tarkoitetuista osa-alueista.

5 §

Jossakin olisi hyvä säätää, että opiskelijan tutkintoon pitäisi sisältyä vähintään tietty määrä suomea tai ruotsia. Pitäkö äidinkieli suomi sisällään myös suomi toisena kielenä? Tähän tarvitaan täsmennystä, myös vieraskielistä opetusta varten.

6 §

Vapaasti valittavien tutkinnon osien sisältöä on täsmennetty ja osaamista terävöitetty. Ohjatun harrastustoiminnan pois jättäminen helpottaa tulkintavaikeuksia ja pakottaa nostamaan esiin, mitä vapaasti valittavien tutkinnon osien osaamista ohjatussa harrastustoiminnassa on hankittu. Työkokemuksella hankittuun osaamiseen pätee sama kommentti kuin harrastustoimintaan ja sanaa ei tarvitsisi näkyä asetuksissa, sillä työssäoppiminen voi olla menetelmänä kohdassa 1 – 4 tai työkokemuksella hankittua osaamista pitäisi ehkä täsmentää ja samalla kertoa, että myös harrastustoiminnassa voidaan hankkia 1 – 4 kohtien osaamista.

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Ehdotetut lakimuutokset ovat kannatettavia. Perusteluosassa todetaan, että ammattitutkinnoista tulee sisääntulotutkintoja työelämään, sivulla 9 on tästä hyvä kirjaus.

Sivu 19 perusteluissa rajataan ECVET-pisteet koskemaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaa perustutkintoa. Käytännössä tämä seikka ei tuota ongelmia opiskelijan siirtyessä koulutusmuotojen kesken tai samaan koulutukseen eri koulutuksenjärjestäjien koulutusten välillä. Tämä on kuitenkin erittäin tärkeä asia otettavaksi huomioon korkea-asteen opintoihin hakeutuvien ja eri tavoin tutkintonsa suorittaneiden oikeudenmukaisen kohtelun kannalta.

16 § 1mom 2. kohta

Viittaussäännöksiä lakiin ammatillisesta peruskoulutuksesta tulee tarkistaa, nykylain 25 §:n 1 ja 3 momentit opiskelijan arvioinnista. Ja edelleen 16 § 1mom 6a. kohta, jossa viittaussäännös 25c §:n arvioinnin oikaisemisesta.

Laki opintotukilain 5 a §:n muuttamisesta

Laki ottaa kantaa opintojen laajuuteen opintoviikkoina, osaamispisteinä tai tunteina sen kannalta kuinka opiskelija osallistuu opetukseen.

5 a §

Mainitaan opetusohjelma tai koulutusohjelma, muttei osaamisaloja. Esitämme osaamisalaa lisättäväksi luetteloon.

5 b §

Käsitellään opintojen edistymistä ja suoritusten kertymistä. Laissa ei oteta kantaa, missä vaiheessa opiskelija saa suoritusmerkinnän, oppimisen arvioinnilla tehty opintojen eteneminen vai koko tutkinnon osan suorittaminen esim. ammattiosaamisen näytöllä ja jättää siten väljyyttä, mutta tuo myös turhaa eriarvoisuutta opiskelijoiden kesken koulutuksenjärjestäjien erilaisten tulkintojen vuoksi.

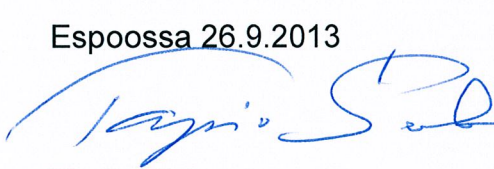
Laki työttömyysturvalain 2 luvun 10 §:n muuttamisesta

- 2 §
- 6 luku, Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen koulutus.
- Ehdotamme nykylakiin muutosta ikärajaan. Nykyisellään työttömät alle 25-vuotiaat nuoret, jotka tulevat suorittamaan tutkintoa päätoimisina opiskelijoina, eivät voi opiskella työttömyysetuudella. Epäkohta voi hyvinkin estää koulutukseen hakeutumista ja sen korjaamisella voisi olla selkeä vaikutus koulutustakuun toteuttamiseen.

Valtioneuvoston asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen muuttamisesta

- 6 §
- Näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta ei arvioida osaamisen arviointiasteikolla. Tämä on hyvä asia, sen tarkoittaessa, että perustutkinnossa ei ole käytössä asteikkoa 1-3 tai ammattitutkinnoissa hyväksytty/hylätty. Tämä edellyttää kuitenkin Arvioinnin oppaan 2012:9 tekstin tarkistamista sivulta 90 (L 631/1998, 16 §). Uudistus on hyvä ja kannatettava.

Espoossa 26.9.2013

Tapio Siukonen
kuntayhtymän johtaja

